

Таємницю поняття «компетентний орган» розкрито

Не викликає сумнівів, що перегляд зміни ціни в умовах коливань ринкової кон'юнктури залишається найактуальнішим питанням. І це зрозуміло, адже жоден переможець тендеру не бажає здійснювати свою господарську діяльність без прибутку або взагалі «у мінус». Однак не все так просто — зміна ціни предмета закупівлі вимагає наявності документального підтвердження. Перелік тих установ, які б чітко були наділені такими «ексклюзивними правами», законодавчо не встановлено. Зазначене ускладнюється тим, що отримана інформація компетентних органів може різнитися. У кожній безвихідній ситуації є щонайменше два варіанти її вирішення. У цьому матеріалі ми розглянемо визначення поняття «компетентний орган» та законні шляхи вирішення даної ситуації, запропоновані Уповноваженим органом.

Сьогодні чітко демонструє постійну зміну цін на товари, послуги та роботи загалом у бік збільшення. При цьому на окремі групи товарів часто-густо ціни зростають мало не щодня. Усе було б не так складно, але ціна предмета закупівлі є однією з істотних умов договору про закупівлю, на зміну яких затверджено виключний перелік випадків.

Так, пунктом 2 частини 5 статті 41 [Закону України «Про публічні закупівлі»](#) (далі — Закон) чітко визначено: істотні умови договору про закупівлю не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадку: збільшення ціни за одиницю товару до 10 відсотків пропорційно збільшенню ціни такого товару на ринку у разі коливання ціни такого товару на ринку за умови, що така зміна не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю, — не частіше ніж один раз на 90 днів з моменту підписання договору про закупівлю / внесення змін до такого договору щодо збільшення ціни за одиницю товару. Обмеження щодо строків зміни ціни за одиницю товару не застосовується у випадках зміни умов договору про закупівлю бензину та дизельного пального, природного газу та електричної енергії.

Сформована на даний момент судова практика свідчить, що збільшення ціни товару повинно бути документально обґрунтовано, зокрема, у вигляді наданого постачальником підтвердження (довідка, експертний висновок) **компетентних органів** (установ, організацій) про підвищення цін на ринку відповідної продукції.

Чинним законодавством не регламентовано та не визначено, якими саме документами може підтверджуватися коливання ціни товару на ринку, не визначено ані їх форму, ані зміст, ані **коло компетентних органів, яких уповноважено на надання вказаних документів**.

«Перелік органів, установ, організацій, які уповноважені надавати відповідну інформацію щодо коливань цін товару на ринку, не є вичерпним», — зазначено в роз'ясненні Мінекономіки. Іншими словами, користуватися можна необмеженою кількістю джерел цін

на предмет закупівлі.

З огляду на викладене внесення цих змін має бути обґрунтованим та документально підтвердженим. Постачальник має надати замовнику закупівлі документ, який слугуватиме обґрунтуванням причини підвищення ціни (довідку компетентного органу щодо обґрунтованості підвищення ціни).

Зауважимо, що зміну ціни відслідковує не тільки постачальник, а й замовник, який зобов'язаний діяти в межах затверджених бюджетних асигнувань за певним напрямом видатків. Однак на практиці трапляються непоодинокі випадки отримання інформації про ринкові ціни з різних джерел, які є відмінними між собою. З огляду на викладене логічно виникає запитання: *яку інформацію при прийнятті рішення слід вважати вагомішою?* Пропонуємо до уваги шляхи вирішення даної ситуації, запропоновані Уповноваженим органом.

Так, на офіційному сайті Мінекономіки від Головного управління «Х» розміщено запит № 787/2021, суть якого полягає у такому: *«Постачальник природного газу періодично ініціює збільшення ціни на товар у зв'язку із коливанням його вартості на ринку, підтверджуючи відповідне довідками регіональної торгово-промислової палати. Аналізуючи довідки різних регіональних ТПП, а також ресурси ТБ "Українська енергетична біржа", ТОВ "Нафтогаз Трейдинг", вбачається протилежно різна інформація про ціну (коливання) природного газу. Водночас, зокрема, лист Мінекономіки № 3304-04/69987 від 24.11.2020 передбачає, що внесення змін має бути обґрунтованим та документально підтвердженим. Просимо повідомити, до якого органу (підприємства, установи, організації) можна звернутися для перевірки інформації, висвітленої в довідках торгово-промислової палати».*

Позиція Уповноваженого органу така: *«Згідно з пунктом 25 частини 1 статті 1 Закону публічна закупівля (далі — закупівля) — придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому цим Законом. Відповідно до пункту 6 частини 1 статті 1 Закону договір про закупівлю — господарський договір, що укладається між замовником і учасником за результатами проведення процедури закупівлі / спрощеної закупівлі та передбачає платне надання послуг, виконання робіт або придбання товару.*

Поряд з цим перелік основних вимог до договору про закупівлю та внесення змін до нього визначений статтею 41 Закону.

Водночас внесення змін до договору про закупівлю у випадках, які передбачені Законом та умовами такого договору, має бути обґрунтованим та документально підтвердженим у спосіб, встановлений у договорі про закупівлю.

Крім того, інформацію щодо коливання ціни товару на ринку можуть надавати уповноважені на те згідно з законодавством органи, установи, організації. Перелік таких організацій не є вичерпним.

Таким чином, замовник самостійно приймає рішення, до якого органу, установи, організації звернутися для перевірки інформації, висвітленої в довідках Торгово-

промислової палати».

Коментар редакції

Застосування пункту 5 частини 2 статті 41 Закону в частині збільшення ціни за одиницю товару до 10 відсотків пропорційно збільшенню ціни такого товару на ринку в разі коливання ціни такого товару на ринку за умови, що така зміна не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю, можлива тільки **в разі письмового підтвердження коливання ціни на природний газ на ринку**. Надання документального підтвердження про коливання ціни надають компетентні органи, вичерпний перелік яких законодавчо не визначений.

Невизначеністю кола компетентних органів найчастіше спекулюють постачальники, котрі, отримавши перемогу в аукціоні із заздалегідь заниженою ціновою пропозицією, прикладають максимум зусиль для повернення ціни до фактичної ринкової вартості, а інколи — і вище.

Прораховуємо ризики

В умовах сьогодення уміння прораховувати дії на декілька кроків наперед є досить важливим для закупівельника. Адже для того, щоб у замовника (а пізніше й у контролюючих органів) виникало менше запитань на етапі виконання договірних зобов'язань, варто приділити особливу увагу розробці проекту договору про закупівлю, передбачивши ще на етапі підготовки тендерної документації не тільки алгоритм внесення змін до договору про закупівлю у зв'язку з коливанням цін на ринку, а й чітко визначити коло компетентних органів, довідки яких слугуватимуть обґрунтуванням та підставою для її зміни, зокрема:

Приклад

Звернення постачальника про збільшення ціни товару має містити документальне підтвердження наявності коливання ціни товару на ринку України та підписаний постачальником проект відповідної додаткової угоди про зміну ціни товару у двох примірниках.

Усі витрати щодо отримання документального підтвердження наявності коливання ціни товару на ринку України несе постачальник.

Достатнім документальним підтвердженням наявності ринкових коливань ціни на товар вважатиметься документ, виданий будь-яким компетентним органом, що міститиме інформацію у числовому (ціновому) та відсотковому співвідношенні про зміни рівня цін на ринку України між датою початку строку дії договору про закупівлю (якщо ціна переглядається вперше) або відповідної додаткової угоди (якщо ціна переглядається

вдруге і надалі) та датою розрахунку ціни за товар.

Компетентним вважається _____ (залежно від предмета закупівлі та покладених функцій на відповідний компетентний орган це можуть бути: торгово-промислова палата будь-якого рівня або Державна служба статистики України, або Державне підприємство «Державний інформаційно-аналітичний центр моніторингу зовнішніх товарних ринків», або товарні біржі тощо).

Завершальний етап — укладення між сторонами договору про закупівлю додаткової угоди про внесення змін до істотних умов договору про закупівлю, а саме — зміна ціни за одиницю товару до 10 %.

Ще більше та детальніше щодо цього питання та перелік суб'єктів, які мають право на підтвердження коливання цін на відповідному ринку шляхом надання відповідних документів, окрім усім звичної торгово-промислової палати, читайте на порталі [RADNUK.COM.UA](https://radnuk.com.ua) у статті «[Як підтвердити коливання цін на ринку товару?](#)». Нагадуємо, наведене у статті коло компетентних органів законодавчо не визначено, а тому замовники самостійно на підставі внутрішнього переконання вирішують, від яких органів приймати довідки.

Інші варіанти

Замовники можуть використовувати запропоновану Уповноваженим органом з питань публічних закупівель формулу — лист Мінекономіки [№ 3304-04/54265-06 від 11.12.2018](#), яка не вимагатиме жодних довідок будь-яких компетентних та інших органів про коливання ціни на ринку.

На сьогодні реалізовано автоматичний прорахунок зміни ціни за формулою Мінекономіки. Наприклад, на головній сторінці сайту системи [ProZorro](#) можна знайти посилання на автоматичний калькулятор розрахунку вартості природного газу.

Про переваги зміни ціни на природний газ з використанням калькулятора вартості газу, розробленого на підставі формули Мінекономіки, читайте на порталі [RADNUK.COM.UA](https://radnuk.com.ua) у статті «[Зміна ціни в договорі внаслідок коливань на ринку газу: аргументи та приклади](#)».

На завершення — про відповідальність

Рекомендуємо не ігнорувати запропоноване до розгляду питання під час прийняття рішення про зміну ціни, оскільки адміністративна відповідальність для осіб, які мають відношення до процесу виконання договору про закупівлю, є суттєвою.

Так, **у разі внесення змін до істотних умов договору про закупівлю у випадках, не передбачених законом**, на службових (посадових), уповноважених осіб замовника

накладається штраф від тисячі п'ятисот до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян **(25 500 грн-51 000 грн)**. У разі **повторного притягнення** особи до адміністративної відповідальності протягом року за аналогічне порушення штраф становитиме від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян **(51 000 грн-85 000 грн)**.